

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»

Кафедра Менеджменту

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗКОВОГО ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

«Корпоративна соціальна відповідальність»

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Освітня програма Менеджмент організацій і адміністрування

Гарант освітньої програми д.е.н., професор Колосов Андрій Миколайович

1. Назва освітнього компонента.	«Корпоративна соціальна відповідальність»
2. Код освітнього компонента.	[Менеджмент_бак_дфн_22]. [2.1.8]/[Мен_Бак_зфн_22]. [2.1.8]
3. Рік (роки) навчання.	2
4. Семестр / семестри.	4
5. Кількість кредитів ECTS.	6
6. Відомості про викладача (викладачів).	Зайцева Л.О., кандидат економічних наук, доцент, mila280176@ukr.net м.т. 095-681-59-51; Матушкіна М.В., асистент кафедри менеджменту
7. Мета вивчення освітнього компонента (в термінах результату навчання й компетентностей)	<p>Мета освітньої компоненти – формування у студентів фундаментальних знань теорії та практики соціальної відповідальності і відповідних професійних компетенцій.</p> <p>Завдання вивчення освітньої компоненти – сформувати у здобувачів стійкі знання з теоретичних положень та практики взаємодії держави, бізнесу, суспільства та людини у сфері соціальної відповідальності як умови стійкого розвитку суспільства.</p> <p>Предметом вивчення є сукупність теоретико-методологічних, методичних та організаційно-економічних аспектів формування та розвитку соціальної відповідальності.</p> <p>Знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> – сутність, види, категорії, еволюцію, концепції, моделі та рівні соціальної відповідальності; – особливості соціальної відповідальності різних суб'єктів суспільного розвитку; – місце соціальної відповідальності в управлінні організацією; – нормативно-правові засади розвитку соціальної відповідальності; – моделі корпоративної соціальної відповідальності і створення різних типів корпоративної культури; – критерії, показники та методику оцінювання соціальної відповідальності; – особливості вияву соціальної відповідальності бізнесу в українських релігіях; – сутність соціальних інвестицій як форми вияву корпоративної відповідальності роботодавців; – сутність, складові та пріоритети розвитку соціально відповідальної політики управління персоналом; – екологічні аспекти соціальної відповідальності та їх нормативно-правове регулювання; – сутність, структуру, вимоги та особливості міжнародних стандартів соціальної звітності; <p>Вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – формувати механізм управління корпоративною соціальною відповідальністю; – формувати ефективну взаємодію роботодавців з персоналом на засадах соціальної відповідальності; – формувати відносини підприємництва із зовнішніми

	<p>організаціями на засадах корпоративної соціальної відповідальності;</p> <ul style="list-style-type: none"> – визначати напрями активізації індивідуальної та колективної екологічної відповідальності; – посилювати соціальну відповідальність суб'єктів розвитку через соціальне партнерство; – здійснювати моніторинг корпоративної соціальної відповідальності; – оцінювати ефективність корпоративної соціальної відповідальності; – розвивати корпоративну соціальну відповідальність як чинник підвищення конкурентоспроможності.
8. Методи навчання	<ol style="list-style-type: none"> 1. Вербальні – лекції, пояснення, обговорення, виступи з доповідями та повідомленнями. 2. Наочні – презентації, схематично-графічні матеріали, пояснювально-ілюстративні матеріали. 3. Практичні - виконання практичних завдань, вирішення аналітично-розрахункових завдань, вирішення ситуаційних завдань (кейси). 4. Інтерактивні – дискусії. 5. Самостійні - спостереження, опрацювання першоджерел та їх аналіз, опрацювання питань винесених на самостійне вивчення. 6. Контрольно-звітні – захист практичних і самостійних робіт, опитування, виконання модульних робіт, проходження тестів.
9. Навчальний освітній компонент забезпечує формування ряду загальних та спеціальних компетентностей	<p>Загальні компетентності (ЗК)</p> <p>ЗК13. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.</p> <p>ЗК15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).</p> <p>Спеціальні компетентності (СК)</p> <p>СК2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.</p> <p>СК6. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.</p> <p>СК17. Здатність до побудови кадрової стратегії підприємства та організації роботи персоналу на основі сучасних методів наукової організації праці, організаційної культури та соціальної відповідальності.</p>
10. Програмні результати навчання	<p>ПРН4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.</p> <p>ПРН6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.</p> <p>ПРН7. Виявляти навички організаційного проектування.</p> <p>ПРН8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.</p> <p>ПРН10. Мати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації.</p> <p>ПРН12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації.</p> <p>ПРН14. Ідентифікувати причини стресу, адаптувати себе та членів команди до стресової ситуації, знаходити засоби до її нейтралізації</p> <p>ПРН15. Демонструвати здатність діяти соціально відповідально та громадсько свідомо на основі етичних міркувань (мотивів), повагу до різноманітності та міжкультурності</p> <p>ПРН19. Демонструвати навички використання сучасних методів розробки кадрової стратегії</p>
11. Передумови (актуальні знання,	<p>Освітня компонента базується на системі знань, які здобувачі вищої освіти отримали з ОК «Теорія організацій», «Менеджмент»,</p>

необхідні для опанування освітнього компонента)	«Управління персоналом», «Економіка і фінанси підприємств».
12. Зміст освітнього компонента	Дивись табл.1 та табл.2. Модульні роботи – зміст і перелік завдань і питань подається на освітньому порталі перед початком навчального семестру – для денної форми; Підсумкова модульна робота – для заочної форми. Самостійна робота здобувача вищої освіти – зміст і перелік завдань і питань до самостійної роботи подається на освітньому порталі перед початком навчального семестру.
13. Список рекомендованої навчальної літератури	Див. п.19.
14. Форми оцінювання	<p>Контрольні заходи передбачають поточний, семестровий і підсумковий контроль.</p> <p>Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних занять і має на меті перевірку засвоєння здобувачами вищої освіти навчальної дисципліни і включає поточне опитування, перевірку практичних завдань і самостійних робіт, перевірку виконання модульної контрольної роботи.</p> <p>Іспит – це форма семестрового контролю, що полягає в оцінюванні засвоєння здобувачем освіти теоретичного та практичного матеріалу з освітнього компонента за семестр. Іспит складають у період екзаменаційної сесії.</p> <p>Семестрова оцінка за освітнім компонентом – це оцінка за 100-бальною шкалою, яку виставляє провідний викладач (лектор) на підставі підсумкового балу семестру.</p> <p>Форма підсумкового контролю – іспит.</p> <p>Онлайн</p> <p>Поточний і підсумковий контроль з дисципліни здійснюється згідно з кредитно-модульною системою організації навчального процесу (див.Табл.3). Оцінювання проводиться за 100 бальною шкалою і складається з успішності з навчальної роботи (практичних завдань і завдань для самостійної роботи), для оцінювання якої призначається 50%, і результатів контрольних модульних робіт і підсумкового тестування – 50 %.</p> <p>Для денної форми:</p> <ul style="list-style-type: none"> – оцінювання виконання практичних завдань – 40 балів; – оцінювання самостійної роботи здобувача – 5 балів; – активна участь у науково-дослідницькій роботі- 5 балів; – оцінювання 2-х контрольних модульних робіт по 15 балів, разом 30 балів; – іспит – 20 балів. <p>Всього 100 балів.</p> <p>Для заочної форми:</p> <ul style="list-style-type: none"> – оцінювання виконання практичних завдань – 20 балів; – оцінювання самостійної роботи здобувача – 25 балів; – активна участь у науково-дослідницькій роботі- 5 балів; – іспит-50 балів.

	Всього 100 балів.
15. Шкала оцінювання	За діючим у ЗВО положенням (Табл 3).
16. Технічні вимоги до комп'ютерного та іншого технічного обладнання, яке забезпечує навчальний процес:	Комп'ютер/ноутбук, програмне забезпечення: ОС Windows, Офісний пакет Microsoft Office, вільний доступ до мережі Інтернет, Локальна мережа Wi-Fi, наявність програм Viber, Zoom, Microsoft Teams, Освітній портал (http://do.luguniv.edu.ua).
17. Мова викладання	Українська
18. Feedback курсу	Наприкінці курсу ЗВО пропонується Анкета, що містить питання щодо змістової частини, форм та методів подання навчального матеріалу, а також передбачає висловлення вражень від проходження курсу. Отримані відповіді допоможуть удосконалити викладання курсу.

Таблиця 1

Зміст освітнього компонента

№	Змістовні модулі та їхня структура	денна форма навчання					заочна форма навчання				
		загальна кількість	лекції	практичні заняття	лабораторні роботи	самостійна робота	загальна кількість	лекції	практичні заняття	лабораторні роботи	самостійна робота
Перший модуль											
1.1.	Концептуальні основи розвитку корпоративної соціальної відповідальності	18	4	4		10	18	2	2		14
1.2.	Історія розвитку корпоративної соціальної відповідальності	17	2	4		11	16	2			14
1.3.	Моделі корпоративної соціальної відповідальності. КСВ різних країн	17	4	2		11	16		2		14
1.4.	Діалог зі стейкхолдерами як основний принцип КСВ	17	4	2		11	18	2	2		14
1.5.	Стратегія соціально відповідальної поведінки в ринковому середовищі	15	2	2		11	14				14
Другий модуль											
2.1.	Чесні операційні практики	17	4	2		11	18	2	2		14
2.2.	Соціально відповідальні відносини бізнесу з територіальними громадами	17	4	2		11	16		2		14
2.3.	Екологічні аспекти корпоративної соціальної відповідальності	17	4	2		11	16	2			14
2.4.	Інформаційна політика і соціальна звітність	19	4	4		11	18	2	2		14
2.5.	Права людини і ведення бізнесу	13		2		11	15				15

2.6	Оцінка результативності корпоративної соціальної відповідальності	13		2		11	15				15
	ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ГОДИН	180	32	28		120	180	12	12		156

Таблиця 2

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
83-89	B	добре	
75-82	C		
63-74	D	задовільно	
50-62	E		
21-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента

Навчальний контент до проведення практичних занять

Теми практичних занять

Перший модуль

Теми	ДФН	ЗФН
Практичне заняття №1. Тема: Концептуальні основи розвитку корпоративної соціальної відповідальності	4	2
Практичне заняття №2. Тема: Історія розвитку корпоративної соціальної відповідальності	4	
Практичне заняття №3. Тема: Моделі корпоративної соціальної відповідальності. КСВ різних країн	2	2
Практичне заняття №4. Тема: Діалог зі стейкхолдерами як основний принцип КСВ	2	2
Практичне заняття №5. Тема: Стратегія соціально відповідальної поведінки в ринковому середовищі	2	

Другий модуль

Теми	ДФН	ЗФН
Практичне заняття №6. Тема: Чесні операційні практики	2	2
Практичне заняття №7. Тема: Соціально відповідальні відносини бізнесу з територіальними громадами	2	2
Практичне заняття №8. Тема: Екологічні аспекти корпоративної соціальної відповідальності	2	
Практичне заняття №9. Тема: Інформаційна політика і соціальна звітність	4	2

Практичне заняття №10. Тема: Права людини і ведення бізнесу	2	
Практичне заняття №11. Тема: Оцінка результативності корпоративної соціальної відповідальності	2	

Таблиця 3

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
83-89	B	добре	
75-82	C		
63-74	D	задовільно	
50-62	E		
21-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

19. Рекомендована навчальна література

Основна:

1. Котлер Ф. Корпоративна соціальна відповідальність. Як зробити якомога більше добра для вашої компанії та суспільства / Ф. Котлер, Н. Лі ; Пер. з англ. С. Яринич. – К. : Стандарт, 2015. – 302 с.
2. Саприкіна М. А., Корпоративна соціальна відповідальність: моделі та управлінська практика: посібник / М.А. Саприкіна, М.А. Саєнсус, А.Г. Зінченко, О.М. Ляшенко, Г.А. Місько (за наук. ред. д.е.н., проф. засл. діяч. науки і техніки О.С. Редькіна). – К.: Вид-во «Фабований лист», 2014. – 480с.
3. Колот А.М., Грішнова О.А. Соціальна відповідальність: теорія і практика розвитку: монографія / за наук. ред. д-ра екон. наук, проф. А.М. Колота. – К.: КНЕУ, 2016. – 501с.
4. Корпоративна соціальна відповідальність: підручник/ О. Гирик, О.Денис, О. Дубовик, І. Жеребило, А. Зінченко, Н. Реверчук, М. Саприкіна, Р. Семів, З. Скринник, К. Телюк; за заг.ред. д-ра екон.наук, проф. Т.С. Смовженко, д-ра екон.наук, проф. А.Я. Кузнєцової. — К.: УБС НБУ, 2009.
5. Краплич Р. Корпоративна соціальна відповідальність українського бізнесу: Досвід Фондації Острозьких : Посібник для бізнесу та неприбуткових організацій / Р. Краплич; Фондація ім. князів-благодійників Острозьких. – Рівне, 2015. – 74 с.
6. Лазоренко О., Колишко Р. та ін. Посібник із КСВ. «Базова інформація з корпоративної соціальної відповідальності».- К.: Видавництво «Енергія», 2018.- 96с.

7. Корпоративна соціальна відповідальність: навч.-метод. посібник для студентів економічних спеціальностей / укладач: М.В. Матушкіна. Старобільськ : Вид-во ДЗ „ЛНУ імені Тараса Шевченка”, 2017. 201 с.

Додаткова

1. Бондарук Т. Г., Бондарук І. С. Економічна природа організаційно-економічного механізму соціальної відповідальності бізнесу. Науковий вісник Національної академії статистики, обліку та аудиту: зб. наук. пр. 2020. №1-2. С. 57–64.

2. Бочарова Н. А., Щепиліна А.К. Інтегральна оцінка рівня корпоративної соціальної відповідальності підприємства. Економіка транспортного комплексу, 2018. С. 45–62.

3. Зінченко А., Резнік Н., Саприкіна М. Індекс прозорості сайтів українських компаній. Видавництво «Юстон», 2018. 28 с.

4. Індекс ESG прозорості сайтів українських компаній 2020, 2021. URL: <https://csr-ukraine.org/wp-content/uploads/2021/12/index2020.pdf> 5. Мазуренок О. Р., Плекан У. М. Соціальний аудит як інструмент оцінювання корпоративної соціальної відповідальності. Інноваційна економіка, 2019. №3-4 (79). С. 174–179.

5. Олійник О. О. Соціальна звітність як інструмент розвитку трудової сфери на засадах корпоративної соціальної відповідальності. Україна: аспекти праці. 2020. № 3. С. 35–39

6. Oliinyk O. O. Social responsibility assessment in the field of employment (case study of manufacturing). Naukovyi Visnyk Natsionalnoho Hirnychoho Universytetu, 2020. № 3. pp. 131–136.

7. Панченко Н. Г. Соціальні інвестиції як провідний інструмент корпоративної соціальної відповідальності. Вісник економіки транспорту та промисловості. 2018. № 63. С. 241–247.

8. Зайцева Л. О. Впровадження соціальних інновацій на підприємства легкої промисловості України. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2016. № 2. С.123–131. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ppeu_2016_2_18.

9. Зайцева Л. О. „Сталий розвиток”: теоретичний аспект. *Бізнес Інформ*. 2018. № 12. С. 15–21.

10. Зайцева Л. О. Складові концепції сталого розвитку. *Ефективна економіка*. 2019. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=7401>

11. Зайцева Л. О. Інтеграція сталого розвитку в діяльність компаній. *Економіка та держава*. 2019. № 11. С. 55–60. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/11_2019/13.pdf

12. Зайцева Л. О. Імперативи сталого розвитку компаній. *Молодий вчений*. № 12 (76) грудень, 2019, С. 28–33.

13. Зайцева Л. О. Теоретико-методологічні особливості парадигми сталого розвитку компанії. *Бізнес Інформ*. 2020. № 3. С.409–416.

14. Зайцева Л. О. Костирко Л. А. Передумови парадигми фінансового забезпечення сталого розвитку суб’єктів господарювання. *Облік і фінанси*. № 1 (87) 2020. С.107–113.

15. Зайцева Л. О. Екологічна модернізація – ключовий фактор забезпечення відповідального бізнесу. *Причорноморські економічні студії*. № 53, 2020. С.81–87.

16. Зайцева Л. О. Класифікація індикаторів оцінки сталого розвитку. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. Том 31 (70). № 4, 2020. С.75–81.

17. Зайцева Л. О. Інноваційний потенціал в забезпечення сталого розвитку компанії. *Ефективна економіка*. 2020. № 11. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8348>. DOI: 10.32702/2307-2105-2020.11.72

Інтернет-ресурси

1. Інтернет-сторінка, присвячена Глобальному Договору ООН. URL: <https://globalcompact.org.ua/pro-nas/gd-oon-v-ukraini/>

2. Інтернет-сторінка, присвячена питанням розвитку СББ в Азії (CSR Asia). URL: <http://www.csr-asia.com/index.php?linksid=9>

3. Інтернет-сторінка, що містить інформацію про Глобальну ініціативу щодо звітності (GRI). URL: <https://www.globalreporting.org/>

4. Інтернет-сторінка, що містить інформацію про компанії-члени КСВ Європа. URL: <http://www.csreurope.org>

5. Інтернет-сторінка, що містить інформацію про Стандарт SA8000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0015697-07#Text>

6. Центру “Розвиток КСВ”. URL: <http://www.bsr.org>

7. Офіційний сайт Інституту Етики Бізнесу. URL: www.ibe.org.uk

8. Офіційний сайт Центру розвитку КСВ в Україні. URL: <https://csr-ukraine.org/>

20. Навчальний контент до проведення підсумкового контролю (екзамену)

1. Суть та значення корпоративної соціальної відповідальності.

2. Історія розвитку корпоративної соціальної відповідальності.

3. Концепція менеджменту зацікавлених сторін.

4. Моделі корпоративної соціальної відповідальності (американська, європейська, японська тощо).

5. Міжнародні ініціативи як чинник формування і розвитку КСВ (Глобальний договір ООН).

6. Права людини і трудові практики як предмет КСВ.

7. Особливості європейської моделі внутрішньої КСВ.

8. Законодавство України у сфері праці як основа КСВ у відносинах з працівниками.

9. Соціальний діалог і КСВ.

10. Кращі трудові практики та показники внутрішньої КСВ: вітчизняний і зарубіжний досвід.

11. Формування складової корпоративної соціальної відповідальності у відносинах з споживачами.

12. Міжнародні ініціативи та законодавство України у сфері захисту прав споживачів.
13. Етична поведінка компаній щодо контрагентів по бізнесу.
14. Відповідальне управління ланцюгами постачання.
15. Відповідальне ставлення до інвесторів та дотримання принципів корпоративного управління.
16. Історичні аспекти залучення і розвитку громад: від патронату до соціальних інвестицій.
17. Вплив громади на роботу компаній та відповідальність компаній перед населенням.
18. Розвиток партнерства з місцевою владою та громадою.
19. Співпраця бізнес-структур з неурядовими організаціями.
20. Особливості забезпечення КСВ у малому та середньому бізнесі.
21. Суть та значення відповідального ставлення організацій до довкілля.
22. Законодавство України про охорону навколишнього середовища.
23. Програми з контролю забруднення та захисту довкілля, збереження природних ресурсів, дотримання екологічних стандартів тощо.
24. Міжнародний і український досвід впровадження принципів екологічної відповідальності організацій.
25. Соціальна відповідальність ЗМІ: вплив на поведінкові моделі в суспільстві.
26. Етичні кодекси компанії.
27. Місце КСВ у корпоративній інформаційній політиці.
28. Побудова системи комунікацій з КСВ.
29. Корпоративні соціальні звіти: сутність, завдання і структура.
30. Особливості соціальної звітності компаній в Україні.
31. Показники внутрішньої КСВ.
32. Методи та процедури оцінювання ефективності програм КСВ.
33. Соціальний аудит. Збалансована система показників.
34. Методи оцінювання ділової репутації соціально відповідальної компанії.
35. Моніторинг ефективності діяльності організації у сфері соціальної відповідальності.